

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

**Л.Н. ГУМИЛЕВ атындағы
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІНІҢ
кұрылғанына 20 жыл толуына арналған
«ҚҰҚЫҚ ЖҮЙЕСІ МЕН ЗАМАНАУИ МЕМЛЕКЕТ: МӘСЕЛЕЛЕРІ,
ДАМУ ҮРДІСТЕРІ ЖӘНЕ КЕЛЕШЕГІ»
атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ
17 мамыр 2019 жыл, Нұр-Сұлтан қ.**

МАТЕРИАЛЫ СБОРНИКА

Международной научно-практической конференции
**«ПРАВОВАЯ СИСТЕМА И СОВРЕМЕННОЕ ГОСУДАРСТВО:
ПРОБЛЕМЫ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ»**
посвященной 20 летию
**ЮРИДИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА
ЕНУ имени Л.Н. ГУМИЛЕВА
17 мая 2019 года, г. Нур-Султан**

Нұр-Сұлтан, 2019

**ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1
К18**

Редакциялық алқа:

Амандықова С.К., Ибрагимов Ж.И., Өмірзақов П.К., Хайрмуханмедов Н.И., Тлепина Ш.В., Нурмағамбетов А.М., Сембекова Б.Р., Мырзатаев Н.Д., Женисов С.К. Баймолдина С.М., Бердиярова Ж.С., Абаева Х.

Заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы 17 мамыр 2019 жыл. Жалпы редакциясын басқарған: Е.Б.Сыдықов. – Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019. – 687 бет.

ISBN 978-601-337-176-4

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы және құқықтық мемлекеттік: қоғамды жаңғырту және тұрақтылық, Қазақстан Республикасындағы азаматтық құқықтың дамуы мен қазыргі құрылу тенденциялары, қылмыстық сот төрелігі: заманауи заңдар жүйесіндегі дәстүрлер мен жаңалықтар, заманауи мемлекеттің жүйесінде өзгерістер енгізудің халықаралық құқығының ықпалы, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасындағы құқықтар туралы ғылыми мақалаларды қамтиды. Жинақ заңгер мамандарға және барша қауымға арналған. Барлық материалдар авторлардың баяндауында жарияланды.

ISBN 978-601-337-176-4

ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1

© Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019

**МАЗМУНЫ
СОДЕРЖАНИЕ**

СЕКЦИЯ 1 ПРАВОВОЕ ГОСУДАРСТВО: СТАБИЛЬНОСТЬ И ОБЩЕСТВЕННАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ		
Abdikarym S.	Legal issues of cyber security in the Republic of Kazakhstan	12
Chumakova A.V., Pletyago T. Y.	The Perspectives of Anti-Corruption Policy in Russian Higher	16
Oraz R.	European Court of Human Rights and Kazakhstan	18
Tortaeva A.E., Sadvokassov K., Sergaliyev D.	Meaning of corruption in Europe and USA	21
Tsoy K.R.	Comparative analysis of international educational standards in the system of higher education in England and the Republic of Kazakhstan	24
Zhanymbek Y.	«Anti-corruption model of Singapore: theoretical and legal aspect»	28
Айдарбеков Н.	ҚР сайлау жүйесін жетілдірудің кейбір жолдары мен мәселелері	31
Амандыкова С.К.	Трансформация вузов в некоммерческие организации	34
Амандыкова С.К., Жамбаев Е.С., Сакиева Р.С.	К вопросу о формировании конституционной идентичности республики казахстан в контексте формирования единой нации	46
Амандыкова С.К. Корпебаев Ж.	Некоторые аспекты цифровизации избирательного процесса в Республике Казахстан	51
Ахмет Б., Бажай Х.	Адамның ар-намысы мен қадір-қасиетінің деффамациядан қорғалу тетіктері	53
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	57
Баетова К.К.	Правовое регулирование религиозных браков в МЧП	60
Бажай Х., Ахмет Б	Қазақстан Республикасының билік органдары жүйесінде парламенттік институттың қалыптасуы	64
Байбутаев Ә.Ж.	Қазақстанда сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрудың құқықтық негіздері	69
Байкова Е.А., Махмадинов Д.М.	Негативные последствия реализации вопросов социального обеспечения в Республике Казахстан	75
Бауыржан Жұлдыз Бауыржанқызы	Неприкосновенность внутреннего мира личности и её интересов	78
Бейшембиев Э.Ж.	Кыргызстан: защита личности в национальном и международном публичном праве	83

Болтаев А.Д.	Қазақстан Республикасы азаматтардың сайлау құқығын жүзеге асырудағы әлемдік тәжірибеде туындайтын өзекті мәселелер	86
Бусурманов Ж.Д.	Правовая система и современное государство: проблемы, тенденции и перспективы развития	89
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	91
Дайрабаева Н.К.	Актуальные вопросы государственных закупок в рамках ЕАЭС	95
Дайрабаева Н.К.	Перспективы совершенствования финансово-правового регулирования в сфере государственных закупок Республики Казахстан	97
Енсебаева А.Р.	Нулевая терпимость к коррупции - основа правового государства	101
Есенбаев Б.	Қазақстан және шетел азаматтарының сайлау құқығы және оның негізгі аспектілері	105
Жаксыбекова Ф.С., Татебаева Г.С.	Авторлық құқықтарды қорғау ерекшеліктері	108
Жанузакова Л.Т.	О понятии «государственный орган» в теории и законодательстве	111
Женисов С.К., Мысыр О.Д.	Сыбайлас жемқорлықпен күрес – бүгінгі таңдағы өзекті мәселе	115
Жуманова М.Х., Алдебаева Д.А.	Система законодательства социального обеспечения	116
Жуманова М.Х., Лукпан М.	Современные методы борьбы с коррупцией	121
Жунубаева М.М.	Банкротство «самозанятых» граждан в Российской Федерации	123
Ибрагимов Ж.И., Бұлақбаев М.	Кәсіби құқықтық мәдениетті қалыптастырудағы конституциялық принциптер	125
Ибрагимов Ж.И., Жугралин С.А.	Механизм правовой защиты прав и свобод ребенка в Республике Казахстан и Российской Федерации	133
Ибрагимов Ж.И., Қырым Д.	Құқық үстемдігі мемлекеттік қызметшілердің кәсіби құқықтық мәдениетінің негізі	135
Ибрагимов Ж.И.	Қазіргі заманғы мемлекеттік қызметшілердің құқықтық мәдениетін жетілдіру	139
Иванова Ж.Б.	Плагиат в модной индустрии: к вопросу о правовой защите творцов моды	144
Капсалям К.Ж., Капсалямова С.С.	Современные проблемы противодействия уголовным правонарушениям в сфере банковской деятельности	147
Капсалямова С.С., Буртебаева А.А.	Актуальные вопросы правового регулирования деятельности министерства финансов Республики Казахстан в условиях цифровизации	151
Каскабаева Т., Альмухамбетов Ж.Н.	Современное состояние сравнительного правоведения как учебной и научной дисциплины	155
Кусаинова Л.И.	Проблемы бедности в Республике Казахстан и куюго правовое регулирование	158

Мырзатаев Н.Д.	КР-дағы жоғары білім беру саласын құқықтық реттеудің теориясы мен тәжірибесі	162
Мырзатаев Н.Д., Сапарбекова Б.Е.	Педагог мәртебесін құқықтық қорғау – адам капиталының негізі	167
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Элементы функционального анализа деятельности акимов сельских территорий	173
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Факторы, влияющие на эффективность управленческой деятельности в системе местного государственного управления и самоуправления	177
Оспанова А.Н.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шаралары жүйесінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық сананы қалыптастыру	181
Рахимбаев Е.Н.	Генезис судебной системы Кыргызской Республики: проблемы. поиски, решения	185
Сагыналиева В.Ж., Темирбекова М.Л.	Предконституционное развитие досоветского Кыргызстана	191
Садуақасова А.А.	Билікті бөлу идеясын дамытудың негізгі кезеңдері және оны әлем елдерінің конституцияларында бекіту	194
Сәтілда А.Ш., Османова Д.Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес мәдениетін нығайту мәселелері	198
Сәулен Н.	Заң шығару және атқарушы билік органдарының өзара қарым-қатынасының мәселелері	200
Сивухова В.В., Тохтарова Т.С.	Мир без конфликтов!	204
Сивухова В.В.	Соотношение международного и внутригосударственного права: взаимодействие, автономное сосуществование	207
Смағұлов А.А., Смағұлова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық құқықтық қатынастардың объектілері	211
Смағұлов А.А.	Шариат және қазақ әдет - ғұрып заңдарындағы адам құқықтары мен бостандықтарының өзара үндестігі	216
Смағұлова А.С., Смағұлов А.А.	Әдет-ғұрып заңдарындағы азаматтық қатынас түрлерін құқықтық реттеу аспектілері	220
Смағұлова А.С., Кусаинова Л.И.	Дәстүрлі құқықтың өркениеттілік идеяларының қазіргі қоғамды қалыптастырудағы өзектілігі	225
Стангалиева Г.С.	Нормотворческий процесс в государственном управлении: проблемы и перспективы	228
Тилоева А.М.	Понятие и условия привлечения несовершеннолетних к административной ответственности	231
Тилоева А.М.	Возраст несовершеннолетнего, как особенность административно-правового статуса субъекта административного правонарушения	236
Хайрмуханмедов Н.И.	Қазақстандағы жоғары оқу орындарында эндаумент қорларын құрудың мәселелері	239
Юсупов У.Д.	Правовые аспекты экологического состояния и рационального использования водных ресурсов в Кыргызской Республике	244
Яцек Залесны	Тенденции развития конституционного правосудия в странах Восточной Европы, как выражение спора права	251

	и политики	
СЕКЦИЯ 2 «СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН»		
Nurmagambetov A.M.	Issues on the eeu labor legislation harmonization.	255
Абдираймова А.	Проблемы правового регулирования агропромышленного комплекса Республики Казахстан.	261
Алиева Л. Р.	К вопросу становления института исполнительного производства в гражданском процессе Республики Казахстан	264
Бердиярова Ж. С., Совет Д. Қ.	Қызметкерлердің еңбектік құқықтары және оны қорғаудың қажеттілігі	267
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	270
Жусипова Б.А.	Жер қатынастары субъектілерінің құқықтық мәртебесі	274
Калтаева А. Т.	Міндетті медициналық сақтандырудың құқықтық реттелуі	278
Кенес А.К.	Значение и роль инвестиций в развитии экономики	279
Кусаинова Л. И., Смағұлова А. С.	Қазақ қоғамындағы сауда қатынастарының даму эволюциясы	281
Лейтане А. З.	Трудовое право Латвии и Казахстана	284
Марат Н.М., Оразалиев К.О.	Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті стандарттау саласының құқықтық реттелуі	291
Нургалиева Е.Н.	Проблемы правовой защиты социально-уязвимых слоев населения	299
Нұғыманов Е.Е.	Қазақстан Республикасында жер пайдалану құқығының түсінігі және оның түрлері	303
Омарова Э.Б.	Правовое регулирование переводов на другую работу	305
Омарова Э.Б.	Международное регулирование безопасности и охраны труда	308
Омарова Б.А.	Еңбек құқықтарын бұзылудан қорғауды қамтамасыз ететін заңдық кепілдіктер	311
Өмірзақов П.К.	Корпорацияның жарғылық капиталының құқықтық табиғаты	314
Сабырбек Ш. М.	Тендерлік қатынастарды сыбайлас жемқорлықсыз ұйымдастыру, шетелдік тәжірибе	317
Сабырбек Ш.М.	Загрязнение реки Урал: виды решение данной проблемы	320
Сактаганова И.С.	Функции гражданско-правовой ответственности	321
Смағұлов А.А., Смағұлова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық-құқықтық қатынастардың объектілері	328

Хасенов М.Х.	О судебной практике по трудовым спорам: проблемы и решения	332
СЕКЦИЯ 3 УГОЛОВНОЕ ПРАВОСУДИЕ: ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ПРАВА		
Ахпанов А.Н.	Актуальные вопросы теории и практики Казахстанского уголовного процесса	336
Акимжанов Т. К.	О превенции уголовного законодательства Республики Казахстан	340
Балтабаев К. Ж., Татиков Р.У.	Проблема альтернативы лишению свободы по системе наказаний в уголовном кодексе Республики Казахстан	344
Казиканов Т. Т.	О совершенствовании понятия оперативно-розыскной деятельности	347
Ким К. В.	Обвинение в структуре принципа состязательности	351
Сартаева Н.А.	уголовно-исполнительное законодательство Республики Казахстан: современное состояние и перспективы совершенствования	354
Сембекова Б.Р.	Оперативно-розыскная деятельность в противодействии терроризму и экстремизму	358
Скаков А.Б.	Предупреждение экстремистских проявлений среди несовершеннолетних и молодежи Казахстана	362
Сматлаев Б.М., Казбек Ж.А.	Практические аспекты реализации противодействия коррупции для государственных и муниципальных служащих Казахстана и России	368
Баймолдина С.М.	Уголовная ответственность за воспрепятствование предпринимательской деятельности в Республике Казахстан	374
Бырдин Е. Н.	Проблемы защиты прав детей в российской федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	378
Верченко Н. И.	Основания классификации преступного насилия (на примерах правоприменительной практики)	381
Кабакова О.В.	Правовая культура в мировом правовом и информационном пространстве	385
Мергембаева Н.Б.	Использование специальных знаний при расследованиях террористических актов	388
Монгуш А.С.	Историко-правовой анализ проблемы скотокрадства в Республике Тыва	391
Муратханова М.Б., Мұқаметқазинов А.С.	Қазақстан Республикасының киберқылмыстылық саласындағы заңнамасын жетілдіру бойынша ұсыныстар	395
Ашимова Э.А.	Self-determined liability problems for suicide issues	398
Ашимова Э.А.	Кәмететке толмағандар арасындағы қылмыстылықты жоюдың құқықтық және әлеуметтік аспектілері	402
Балгынтаев А. О.	Согласительное и приказное производство В уголовном процессе Казахстана»	408
Нурлумбаева Л. Е.	Прикладные вопросы расследования и рассмотрения уголовных дел в порядке приказного производства	413
Тулепенов Ж.К., Какимов А.Ж	Татуласуға байланысты қылмыстық жауаптылықтан босатудың кейбір ерекшеліктері	416

Абенова Д. К.	О доступе задержанного подозреваемого к уголовному правосудию	419
Абдулла А. Б.	Организационно-правовые основы обеспечения информационной безопасности	423
Айнабекова М. Б.	Правовое регулирование противодействия терроризму в Республике Казахстан	426
Ануарова К. А.	Виктимологическая характеристика жертв от половых преступлений	430
Аширбек А. Ж.	Уголовная ответственность в налоговых правонарушениях	434
Балтабай М. Б.	Компенсация морального вреда в уголовном процессе: теоретические и историко-правовые аспекты	437
Давидовская В.А.	Институт наказания по уголовному законодательству стран романо-германской правовой семьи: сравнительный анализ	442
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	446
Досанов М.У.	Салықтық қылмыстардың криминалистикалық сипаттамасы мәселесі туралы	450
Есет А.М.	Теория и практика исправительного воздействия и ресоциализации лиц, осужденных к лишению свободы	453
Кетепова С. Г.	История развития института приказного производства в Республике Казахстан и зарубежных странах	455
Кубенова Ш.А.	Уголовная ответственность за неисполнение обязанностей по воспитанию несовершеннолетнего	459
Khasseanova A.R.	Problems of determining the subject of bribery under the criminal legislation of the Republic of Kazakhstan	463
Пахритдинова А.Ш.	Уголовно-правовая характеристика правонарушений в сфере информатизации и связи	466
Sembay G. B.	Procedural bases of house arrest in criminal proceedings	468
Сулейменова М.К.	Организация террористической деятельности: уголовно-правовые и криминологические аспекты	474
Қожахмет А. Қ.	Қылмыстық сот ісін жүргізуде куәгерлік иммунитеттің түсінігі, мәні және маңызы	476
Сиубаева Н. Ж.	Медициналық қылмыстық құқықбұзушылық субъектісінің ерекшеліктері	480
Феткулов А. Х., Каржасова Г.Б., Орынбеков А. С.	Есірткінің заңсыз айналымына қарсы күрес саласындағы халықаралық ынтымақтастық	482
Исмагулов К.Е., Кажмуратова Д.С.	«Совершенствование уголовного законодательства, направленного на противодействие уголовным правонарушениям в сфере экономической деятельности»	486
Абулкаирова А.М.	Экстремизм как неотъемлемый элемент терроризма	490
Байзакова Р.Б., Бекбергенова А.К.	Особенности судебной реформы в Республике Казахстан	494
Исабекова А. Н.	Некоторые проблемы и перспективы развития уголовно - правового регулирования преступлений экономической направленности	498

Сабырбек Ш. М.	Қылмысқа айдап салушылықтың өзектілігі мен негіздері	501
Сокур А. С.	Незаконное перемещение стратегически важных товаров и ресурсов через таможенную границу в рамках евразийского экономического союза	505
СЕКЦИЯ 4 ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА НА ИЗМЕНЕНИЯ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА		
Kulnazarova D.	Extrajudicial resolution of labour disputes in the digitized world	509
Suleimanova I.	Convention on the rights of the child as the main guarantor of state cooperation in the protection of the rights of minors	512
Абаева Х.А.	Принцип долгосрочной устойчивости в сфере коммерческой космической деятельности	516
Абдакимова Д.А.	Правовое регулирование статуса педагога в международном праве и законодательстве зарубежных стран	519
Абенов М.С.	Развитие экономической деятельности Республики Разахстан в условиях интеграции	523
Акпарова Р.Н.	Применение норм международных договоров В уголовном процессе Республики Казахстан	527
Актаева А.Р.	Влияние международного права на национальное законодательство республики казахстан	538
Алпысбаева Ю.А.	Предпосылки и история создания евразийской экономической комиссии	541
Ахметова М.Х.	Международное правовое регулирование мультимодальных перевозок	544
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	551
Баймолдинова Е.Т.	Международно-правовое регулирование генной инженерии	554
Бектасова Д.Б.	Соответствие национального законодательства международным стандартам по отправлению правосудия в отношении несовершеннолетних	557
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: Сравнительный анализ	561
Дуйсенбаева К.И.	Механизм разрешения споров в рамках ВТО	564
Дьяконова А.А., Рахматуллина О.В.	Система источников правового регулирования международного научно-технического сотрудничества в условиях евразийской экономической интеграции: на примере Республики Казахстан	568
Елеубекова Н.Е., Шаймуханов А.Д.	Кеден ісі саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың нысаны ретіндегі еуразиялық экономикалық одақтың қызмет етуінің кейбір мәселелері	572
Есиркепова М.М.	Еңбек нарығындағы халықаралық гендерлік теңдік және казахстандағы әйелдердің құқықтық жағдайы	575

Жуманова Н.К.	Концепция международного «мягкого права» в международно-правовой доктрине	580
Жуматаев С.	Имплементация международного гуманитарного права	584
Жуматаев С.	Проблемы определения внутреннего вооруженного конфликта в международном гуманитарном праве	588
Жумашева Н. Ж.	Экономикалық интеграцияның өркендеуі кезінде еуразиялық экономикалық одақта миграциялық жағдайдың дамуы	592
Зукай Ж.	ШЫҰ аясында Қазақстан мен Қытайдың білім және мәдениет саласындағы халықаралық-құқықтық ынтымақтастығы	594
Зязикова Е.М.	Государственный иммунитет и его применение в практике	598
Иманбаев С.М., Батырова С.Б.	Санкции в международном праве	601
Кайратов М.	Space exploration technologies corporation: История компании	604
Карабаев Ф.Ж.	Қылмыстық істер бойынша құқықтық көрсету институтының кейбір пікірталас сұрақтары	607
Қаражан Б.С.	Қазақстан Республикасы мен мұнай экспорттаушы елдер ұйымы арасындағы халықаралық құқықтық қарым-қатынас	609
Костяная Ю.С.	Понятие и место информационной безопасности в системе общей безопасности стран-участниц ЕАЭС	614
Мадмарова А.Д.	Пиратство в международном морском праве	618
Макашева Д.	Правовое регулирование международных перевозок в Республике Казахстан	622
Максым Г.Е.	Спор за залив нутка	624
Ныгметуллинова Д.Е.	Вопросы понятия и сущности общих принципов международного уголовного права	627
Огланов К.Э.	Каспий теңізінің халықаралық-құқықтық мәртебесінің қалыптасуы кезеңдері	631
Ойнарова А.А.	Техническое регулирование – важный инструмент развития торговли в рамках Евразийского Экономического Союза	635
Оленина Т.Ю.	К вопросу о понятии модельных лесов канады и россии	638
Резинкин А.Ю.	Правовое регулирование международного научно-технического сотрудничества России и Узбекистана	641
Реш Р.В.	Вопросы ответственности международных организаций	644

Сарсенова С.Н.	Международно-правовое содержание экономической интеграции Китая и Казахстана	646
Сарсембаев М.А.	Текущие проблемы теории и практики международных договоров Казахстана	650
Серикова И.Е.	Меры ответственности за нарушение таможенных правил	654
Серік Л.С.	Правовые основы технологической модернизации ЕАЭС В контексте целей устойчивого развития	657
Серік Л.С.	Сравнительный анализ международно-правовых документов по борьбе с изменением климата: киотский протокол и парижское соглашение	660
Турмахан А.Б.	Международно-правовое регулирование мирного использования ядерной энергии в Республике Казахстан	662
Файзулла Д.М.	Военное использование космоса в интересах международной безопасности	665
Филатова Е.И.	Правовое регулирование авторского права стран-участниц Европейского Союза.	668

Айтылған ойлар, біздің ойымызша, осы мәселені кешенді ғылыми зерттеу қажеттілігін жоққа шығармайды, зерттеу халықаралық құқықтық көмекте тұрақты көзқарастың қалыптасуын, оның барлық түрлерінің заңмен реттелуін қамтамасыз етеді.

Қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы нормаларды мемлекеттің іштей кодификациялауының екі жолы бар: құқықтық көмек туралы арнайы заң қабылдау (бірнеше мемлекетте заң қабылданған) немесе қолданыстағы Қазақстан Республикасының ҚПК мен ҚК-не толықтырулар енгізу. Қазақстан Республикасы, Ресей Федерациясы сияқты, екінші жолмен жүріп келеді. Халықаралық құқықтық көмек туралы нормаларды тиісті құқық саласы шеңберінде кодификациялаудағы табыс, оның қаншалықты келісіп жасалғанына байланысты болады.

Пайдаланылған қайнар көздер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік Кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРЗ.
2. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации" от 18.12.2001 N 174-ФЗ.
3. Калугин А. Г., Шенкевич Д. В. Теоретические и практические проблемы оказания международной правовой помощи по уголовным делам: учеб. пособие. Красноярск, 2007.
4. Лазутин Л. А. Правовая помощь по уголовным делам как межотраслевой нормативный комплекс: моногр. Екатеринбург, 2008.

УДК 341.1/8

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕН МҰНАЙ ЭКСПОРТТАУШЫ ЕЛДЕР ҰЙЫМЫ АРАСЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС

Қаражан Бекмырза Серікұлы

bkarazhan@mail.ru

bekmyrzakarazhan@gmail.com

Халықаралық құқық кафедрасының оқытушысы
Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Мұнай көптеген елдердің, тек ОПЕК мүшелері ғана емес, сонымен қатар, ОПЕК-ке қатыспайтын елдердің экономикаларында үлкен маңызға ие. Әдетте, дамыған мемлекеттер мұнайды импорттаса, дамушы мемлекеттердің экономикалары мұнай, газ сияқты шикізаттарға тәуелді болады. Өкінішке орай, сол мұнайға тәуелді елдердің қатарында Қазақстан да бар. Қазақстан Республикасы Ұлттық Экономика Министрлігі Статистика комитетінің соңғы мәліметі бойынша, еліміздің экспортының 72 проценттен астамы мұнай және өзге де энергетикалық тауарлар [1]. Сондықтан, ОПЕК аясында қабылданып жатқан шешімдер, мұнай бағасының өзгеруі біздің хал-жағдайымызға тікелей әсер етеді. Оны біз күнделікті тұтынатын тауарларымыздың мұнай бағасының арзандап-қымбаттауына байланысты өзгеріп тұратындықтарынан байқай аламыз. Мұнай нарығындағы тұрақтылықты, сол арқылы аймақтағы және еліміздегі экономикалық конъюнтураны сақтап тұруда ОПЕК шешуші рөлді атқаруы тиіс.

Жалпы ОПЕК пен бұрынғы посткеңестік елдердің ынтымақтастығы салыстырмалы түрде жақында орнады. Бұл елдердің арасында маңыздылығы жағынан бірінші орынды, әрине, Ресей алады. Ресей басшылығы ОПЕК-пен тығыз қарым-қатынас орнату қажеттілігі туралы жиі айтады [2, 7]. ОПЕК, сонымен қатар, Ресейдің әріптестері – Қытаймен, Каспий жағалау елдерімен ынтымақтастық орнатуға мүдделі. Ресей мен ОПЕК арасында орнаған осындай диалогта біздің ел барынша өз мүдделерін қорғап қалуға қадамдар жасап отыр. Біз білетіндей, Қазақстанның мұнай өнеркәсібі Ресеймен тығыз байланысты. Қазақстандағы мұнай кен орындарында ресейлік «ЛукОйл», «ГазПром» компаниялары толыққанды жұмыс істеп жүр. Каспий теңізі алқабында ресейлік компаниялардан басқа бірқатар шетелдік компаниялар да жұмыс істеп жатыр. Олардың қатарына батыстық Chevron, Eni, Exxon Mobil,

Royal Dutch Shell, қытайлық CNPC, СІТІС, азиялық Inpex сияқты ірі компанияларды жатқызуға болады. Бұл трансұлттық компаниялардың еліміздің мұнай саласындағы үлесі айтарлықтай. Мысалы, американдық Chevron Теңіз кен орынының 50%-ін, Қашағанның 16%-ін, Қарашығанақтың 20%-ін бақылап отыр. Дәл сол сияқты қалған компаниялар да кен орындарын өзара бөлісіп алған. Бұның себебі, республикамызда тәуелсіздік алған жылдары сыртқы инвестиция тарту қажеттілігі туындап, осындай ірі трансұлттық компанияларға үлкен мерзімге жалға беру туралы шарт жасасқан едік. Басқаша айтқанда, бұл мәжбүрлі қадам болды десек те болады. Бірақ, қазірде солардың жұмыстары Қазақстанға оң әсер етті деген ойлар айтылуда.

Жалпы, Қазақстан үшін Каспий аймағы еліміздің экономикасындағы негізгі орынды алатын өңір. Каспий теңізінің құқықтық режимі толық анықталмағандығын атап өткен жөн. Осы салада зерттеулер жүргізген отандық маман, заң ғылымдарының кандидаты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті заң факультетінің доценті, Сабыров Ә.С. бұл мәселе толыққанды жан-жақты сараптамаларды қажет ететіндігін білдірді. Біз білетіндей, Каспий формальді түрде ғана теңіз деген атқа ие. Бірақ өзінің географиялық сипаттарына байланысты көл десек те жаңылмаймыз. Соған байланысты Каспийге қатысты 1982 жылғы Теңіз конвенциясын қолдану жөнінде мамандар арасында түрлі пікірлер айтылады. Мысалы, Каспий жағалауындағы бес мемлекет осы мәселе төңірегінде ортақ шешімге келер емес. КСРО құлдыраған кезден бастап теңіздің құқықтық мәртебесін қайта қарау қажеттілігі туындады. КСРО заманында теңізді тек екі мемлекет, КСРО және Иран жағаласа, 1991 жылдан бастап тәуелсіз Әзірбайжан, Түрікменстан, Қазақстан, Ресей пайда болды. Бүгінде посткеңестік төртеуінің пікірі бойынша, Каспийдегі шекара орта сызық қағидасы негізінде анықталу керек десе, Иран әр мемлекетке жиырма проценттен кем емес бөліктен алуды көздейді. Дей тұрғанмен, бұл бағытта пікір алмасулар бар, тараптар арасында диалог орнатылған. Осындай қиыншылықтарға қарамастан, Ә.С. Сабыровтың пікірінше, Каспий теңізі құқықтық мәртебесі мен режимі жайлы Конвенциясын жасау және құру бойынша іс-шаралар және осы бассейнге қатысты іс-әрекеттер режимі туралы конвенция қабылдау жұмыстары сәтті жүргізіліп жатыр [3, 172]. Бүгінгі күнде бұл аймаққа дүниенің ең алпауыт державалардың назары тігіліп отыр. Оны жоғарыда аты аталған компаниялардан анық көре аламыз. «National Energy Policy» атты танымал американдық басылым: «Парсы шығанағы Америка назарының басты объекті болады, бірақ біз барлық преспективті кен орындарға әсер етеміз», деген екен [2,7]. Сол себепті, Парсы шығанағын Каспий аймағымен байланысқан өңір ретінде қарастырып, ол жердегі америкалық мүдделердің бар екендігін естен шығармауымыз керек.

Осындай ашық нарық заманында Қазақстан үшін ОПЕК сияқты елдермен бірлесе әрекет еткен дұрыс. Негізі, ОПЕК пен Қазақстанның тығыз қарым-қатынасы туралы ойлар 1996 жылы Иранның Қазақстан арқылы мұнай құбырларын салу туралы жобаларға байланысты туындаған болатын. Иран батыстық санкциялардың, сол арқылы, америка және батыстық коалицияның ықпалын азайту үшін Қазақстаннан Каспий теңізі арқылы мұнай құбырын салмақшы еді. Сол кезде Иран Каспий алқабында лидерге айналу мүддесі бар екендігін көрсетті. Иран онсыз да Сауд Арабиясынан кейінгі орында тұрған еді.

Сонау 1999 жылы кей ғалымдар Қазақстанға ОПЕК қатарына қосылғанның дұрыс-бұрыстығын талқылаған болатын. Дәлірек айтатын болсақ, сол жылы Саха елінің маманы Аггей Семенов осы мәселе бойынша еңбек жазған болатын. Ол жерде автор Қазақстанның қосылуының артықшылықтары мен кемшіліктерін жазды [4].

Қазақстанның ОПЕК-ке мүшелікке өтудегі артықшылықтары: біріншіден, Қазақстан ОПЕК құрамына өтсе, экономикалық табыстарға қол жеткізеді, ал мұнай бағасы ОПЕК үшін де, Қазақстан үшін де қолайлы межеде болады. Бұл аргументтің мәні де түсінікті. Мұнай бағасы қаншалықты жоғары болса, соншалықты Қазақстан өз бюджетіне көп табыс түсіреді. Аггей Семенов қазақстандағы мұнай саласындағы бірлескен кәсіпорындардың ел үшін тиімсіз бағада жұмыс атқарып жүргендігін алға тартты. Ал ОПЕК-ке бұл мәселенің шешімін табуға септігін тигізер еді. Екіншіден, ОПЕК-ке мүшелік Қазақстанға саяси тұрақтылық

әкеледі. Себебі, бұл аймаққа АҚШ, Еуропа елдері, Түркия, Ресей және ҚХР сияқты дүниежүзілік және аймақтық державалардың назары тігіліп отыр. Қазақстан Республикасы аумағы жағынан 9-орынды иеленсе де, халық санының аздығы және экономиканың тек шикізаттарға тәуелді болуы оны шетелдік күштерге тәуелді қылдырады. Ал, ОПЕК қалыптасқан тарихы бар, құрамында Иран, Сауд Арабиясы сияқты ірі саяси орталықтары бар ірі ұйым. Олар мүшелігіндегі барлық мемлекеттердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге күш жұмсар еді. Үшіншіден, Қазақстан ОПЕК-ке кіру арқылы Парсы шығанағына дейін мұнай құбырларын салуға қауқарлы болушы еді. Бұл жобаға Американың қарсылығы да бар, себебі, олар аймақтағы Иран сияқты ірі елдер ықпалының тым артып кеткенін қаламайды. Ал, Түркменстан, Иран арқылы өтетін бұл құбырдың экономикалық жағынан тиімділігі даусыз. Мұнайды Әзірбайжан, Түркия арқылы тасымалдауда барреліне 5 АҚШ доллары жұмсалса, бұл құбырдан ол сан 3 долларға дейін азаюшы еді. Ал, Түркия, өз кезегінде, Қазақстанды ОПЕК құрамында болғанын қаламайды, ал қазақстандық мұнайдың Босфор каналы арқылы өткендігін құптайды. Сол арқылы, көбіне түркі тектес Орталық Азия елдері, Түркияның ықпалында десе де болады. Одан басқа, Ресей Федерациясы да қазақ мұнайының өз территориясы арқылы өткендігін қалайды. ОПЕК-ке Қазақстанның өткені Ресей үшін тиімді де, бір жағынан тиімсіз. Егер Қазақ елі ОПЕК-ке өтсе, ол бұл ұйымның нығаюына алып келеді, демек, мұнай бағасының тұрақтылығы қамтамасыздандырылады. Ал басқа көзқарас бойынша, Ресейдің Қазақстанға ықпалы азайып қалады. Қарап отырсақ, Қазақстан барлық үлкенді-кішілі саяси күштерге тәуелді болып шықты. Түркия пантюркизм арқылы, Иран Каспий теңізі арқылы, Ресей ТМД елдеріне деген ықпалы арқылы біздің елге ықпалын жүргізуді қалайды. Соңғы саяси артықшылық – Қазақстан бұл ұйымға мүше болу арқылы мұнай саласындағы жемқорлықтың таралуына бөгет бола алады. Түрлі сараптамалар және қатаң бақылау нәтижесінде Қазақстанда кейбір ОПЕК мүшелігінен тыс африкалық мемлекеттердегідей мұнай өнімдері жоғалып кетпеуші еді.

Ал енді дәл солай кемшіліктерді де тізіп өтсек. Біріншіден, айта кетерлік жайт. ОПЕК-тің мұнай бағасын жоғары ұстап тұруы өндірістің азайтқандығын білдіреді. Әрине, мұндай жағдайда ОПЕК өз мүшелігіндегі барлық елдердің экспорттарын шектейді. Оның өзі, ОПЕК ол бағаны жоғары ұстап тұруына байланысты. Сондықтан, экономиканың басым бөлігін мұнай секторы құрап отырған Қазақстан үшін оның өндірісінің азаюы өте тиімсіз қадам екендігі анық. Келесі кемшілік – ОПЕК құрамында болу үшін бекітілген салық. Ол 1,8 млн. АҚШ доллары шамасында. Ол ақша әкімшілік қажеттіліктерге, дипломаттардың жұмыс сапарларына жұмсалады. Тағы бір кемшілік – шетелдік инвестициялардың кеміп қалу қаупі. Батыстық компаниялар Қазақстанды болашағынан үлкен үміт күттіретін ел ретінде қарастырады. Бірақ, олар мұнай өндірісінің шектеулігін тиімді деп санамайды. Егер Қазақстан ОПЕК құрамында болатын болса, неге шетелдік компанияларға ОПЕК-тегі мұнай өндірісі арзандау басқа мемлекетке инвестиция жасамасқа? Мысал, қасымыздағы алпауыт көршіміз Қытай елі Қазақстан үшін үлкен нарық. Қазақстан үшін бұл нарықтың маңыздылығы орасан екендігі айдан анық.

Қалай дегенмен, Қазақстан үшін ОПЕК-те болу мәселесі оңай шешілетін сауал емес. Объективті түрде алып қарайтын болсақ, ОПЕК-ке мүше емес, бірақ мұнай өндірісі Қазақстаннан әлдеқайда көп елдердің өзінде кейде мұнай өндірістері ұйымдағы елдердің мұнай өндірістерінен асып кетіп жатады. Сондықтан, бүгінгі күндері Венада болып жатқан ОПЕК және оған кірмейтін мемлекеттер форматы дұрыс болуы мүмкін. Естеріңізде болса, ОПЕК соңғы кездесулеріне ұйымға кірмейтін 11 мемлекетті шақырып жүр. Солардың арасында Қазақстан Республикасы да бар.

Осы орайда, 2016 жылдағы ОПЕК аясында болып жатқан шешімдер біздің елге қалай әсер етуі мүмкін деген орынды сұрақ туындайды. Мамандардың болжамы бойынша, Қазақстан мұнай өндіру көлемін шектегенмен ұзақ мерзімде оның өндірісін еселеп арттырмақ. Мұндай пікірдің қалыптасуы ОПЕК-ке кірмейтін елдердің 10 желтоқсанда Венадағы бас қосуында қабылданған шешімге тікелей байланысты. Айтарлық, жүргізілген келіссөздердің нәтижесінде картельден тыс 11 ел мұнай өндіруді қысқарту келісіміне

қосылды. ОПЕК-ке кірмейтін мемлекеттердің ішінде жалғыз Боливия ғана Келісімнен бас тартты. Келісімге қосылған елдердің қатарында Әзірбайжан, Бахрейн, Бруней, Экваториалды Гвинея, Қазақстан, Малайзия, Мексика, Оман, Ресей, Судан Республикасы мен Оңтүстік Судан Республикасы бар. Осыған байланысты еліміздің премьер-министрі, Бақытжан Сағынтаев келесідей пікір білдірді: «Венада ОПЕК-тің мүшелігінде жоқ елдер мұнай өндіруді тәулігіне 20 мың баррельге дейін төмендетуге келіскен соң, олардың қатарында біз де бармыз, мұнайдың бағасы 57 долларға көтерілді. Бұл өзгерісті жағдайдың жақсарғаны деп бағаладық. Келесі жыл биылға қарағанда табысты болады деп үміттенеміз», – деді министрлер кабинетінің басшысы [4].

Көмірсутекті өндірісін қысқарту міндеттемесі Қашаған, Қарашығанақ пен Теңіз секілді ірі кен орындарына қатысты болмайтынын айта кеткен жөн. Қазақстан Республикасының энергетика министрі Қанат Бозымбаевтың айтуынша, Қазақстан мұнай көлемін ескі кен орындарындағы өндіру жұмыстарының өздігінен төмендеу есебінен қысқартпақ. Оның мәлімдеуі бойынша, Қарашығанақ, Қашаған және Теңіз секілді ірі жобаларда ешқандай қысқартулар болмайды. Әзірге еліміз тәулігіне 20 мың баррель өндіруге келісіп отыр. Қалай дегенмен, Қашаған іске қосылғанда мұнай өндіру көлемі артады. 2017 жылдың аяғына дейін шельфті кен орнында 1 млн тонна, ал келесі жылы 8,9 млн тонна мұнай өндіру көзделіп отыр.

Еске салсақ, Қазақстан 2015 жылы 70,5 млн тонна мұнай өндірген болатын. 2016 жылы өндіріс көлемін 75,5 млн тонна, ал 2017 жылы 79,5 млн тоннаға жеткізу көзделіп отыр. Сөйтіп, 2020 жылға қарай біртіндеп 86,5 млн тоннаға жету межеленіп отыр. Сонда қысқарту ненің есебінен жүреді деген сауал туындайды. Өндірісте ай сайын 10 мың баррельдей ауытқушылық болары анық. Сонымен қатар, Ақтөбе және Қызылорда облыстарындағы кейбір кеніштерде мұнай өндіру көлемі азайып жатқаны белгілі.

ОПЕК-ке кірмейтін 11 елдің ішінде Қазақстан мұнай өндірісі жөнінен Мексикадан кейін екінші орында тұр. Сол себепті, еліміздің алатын маңзы өте жоғары. 2016 жылдың қараша айында елімізде мұнай өндірісі рекордтық деңгейге жетті. Бұл Қарашығанақ пен Теңіз кеніштерін күрделі жөндеуден өткізгеннен кейін мүмкін болып отыр.

Дүниежүзілік агенттіктердің мәліметтеріне жүгінсек, 11 елдің жалпы мұнай өндірісі тәулігіне 558 мың баррельге қысқарады, яғни, бұл көрсеткіш бастапқыда көзделген 600 мың баррельден аздау болып тұр. Оның 300 баррелі соңғы жылдары жоғары көлемде мұнай өндіріп жүрген Ресейге тиесілі. Мұнай картеліне кіретін елдер 30 қарашада кездесіп, өндірісті тәулігіне 1,2 млн баррельге қысқартуға уағдаласты.

Ақпан айында жеткізілетін Brent мұнайының баррелі 57,16 доллардан сатылатыны жөніндегі келісім-шарт саудаға шығарылды. Сөйтіп, 29 қарашадан бері (бір баррелі 47,32 доллар) мұнай бағасы 20% қымбаттаған [5]. Қазақстан үшін енді жалғыз жол – ОПЕК-пен осы формадағы ынтымақтастық пен өз мүдделерін қорғау арасындағы «алтын ортаны» табу. Бұл келісімнің енді-енді аяғына тұрып келе жатқан Қазақстан экономикасына қандай әсер тигізетіндігін өздеріңіз де түсініп отырсыздар. Жалпы, әлем елдері мұнай өндірісін шектеп жатқанда Қазақстанның алған бағыты керісінше көрінеді. 2016 жылы 1 қарашада Қашағандағы мұнай өндіру көлемі тәулігіне 75 мың баррельден асып, коммерциялық деңгейге шықты. Қазіргі уақытта мұнай өндіру көлемін ұлғайту мақсатында тәулігіне 180 мың баррель деңгейін тұрақтандыру жұмысы жүріп жатыр. Жылдың соңына дейін 1 млн тонна мұнай мен 680 млн текше метр газ, 2017 жылы – 8,9 млн тонна мұнай мен 5,6 млрд текше метр газ өндіру жоспарланған. Одан кейінгі жылдары мұнай өндірісін 13 млн тоннаға және газ өндірісін 9 млрд текше метрге дейін көбейту жоспары бар.

Көптеп зарыға күткен Қашағанның ашыла салып, үлкен табысқа кенелеміз деген – ирония. Қашаған ашылса, қара алтынға қарық боламыз деп келген Қазақстан мен әлемдік мұнай нарығының саясаты бір-біріне қарама-қайшы келіп тұр. ОПЕК бұдан былай өндірісті өсірмек түгілі, қазіргі деңгейден төмендетуге көшіп жатыр. Ал Қазақстанның энергетика министрлігі келесі жақын болашақта бір Қашағандағы өндірісті 9 есеге дейін көбейтпекші. Қазірдің өзінде, ОПЕК мүшелері Қазақстан сынды бірнеше мемлекетті бірігіп тәулігіне

өндіретін мұнай көлемін 300 млн баррельге азайтуға шақырады. Әрине, ОПЕК ешкімді мәжбүрлей алмайды. Дегенмен, ОПЕК-ке мүше мемлекеттер бастап, Ресей олардың бастамасын қолдап отыр. Келіссөз жүріп жатқанда сарапшылар Ресейдің тайқып шығуы мүмкін екенін айтып, қауіп қылған.

Үкімет отырысында да осы сауалға жауап беруге мәжбүр болған министр, Қанат Бозымбаев Қазақстан өзге елдердің бірауыздан келіскен бастамасына сөзсіз қосылатынын мәлімдеген еді. Үкіметтің 2017-2019 жылдарға арналған бюджетінде мұнай көлемі 35 доллар деп белгіленгенін ескере отырып, қара алтынның баррелі 35 доллар болған күнде де Қазақстанның «плюсте» қалатын мүмкіндігі де қарастырылды.

Қазақстан ОПЕК-тің өзінен бөлек оның жанындағы даму қорымен де байланыс орнатқан. 2014 жылғы 24 шілдеде Қазақстанның Венадағы Халықаралық ұйымдар жанындағы тұрақты өкілі, Қайрат Сарыбай ОПЕК халықаралық даму қорының Бас директоры Сүлейман Эль-Хербишпен кездесу өткізген болатын. Кездесу барысында тараптар инвестиция саласында ынтымақтастықтың дамуын, соның ішінде Қазақстанға ұзақ мерзімді және төмен пайыз қаржыландыруды тарту мәселелерін талқылады. С.Эль-Хербиш ОПЕК Қоры мемлекеттік сектор жобаларына қарыз беру, коммерциялық секторға несие желісін ашу және қазақстандық кәсіпорындардың экспорттық операцияларына сауда қаржысын беру бойынша Қазақстанмен инвестиция саласында ынтымақтасуға ынталы екенін жеткізді. Сонымен қатар, Қор басшысы Қазақстанға басым болып табылатын басқа да ынтымақтастық бағыттар бойынша жұмыс істеуге дайындығын білдірді.

Жалпы алғанда, Қазақстан мен ОПЕК арасындағы қарым-қатынас бірқалыпты деңгейде дамиды деген сенімдеміз. Өйткені, Қазақстан бұл ұйымда бақылаушы ел мәртебесіне ие және оның жиналыстарына жиі шақырту алады. Бұл ОПЕК тарапынан Қазақстанға деген үлкен сенімді әрі оның мұнай нарығындағы мүдделерін мойындағандығын білдіреді.

Қолданылған әдебиеттер:

1 Негізгі тауар топтары бойынша Қазақстан Республикасы экспортының және импортының құрылымы // Қазақстан Республикасы Ұлттық Экономика Министрлігі Статистика комитетінің ресми сайты URL: http://stat.gov.kz/faces/wcnav_externalId/homeNumbersCrossTrade;jsessionid=B1PdZJrQy3QVQjt k2xpV1qyKx2SL3yYsdPdrYGvKVz9qYG6J5VGx!-1712510911929806072?_adf.ctrl-state=10ahtqkk1j_38&_afLoop=22992872139313845#%40%3F_afLoop%3D22992872139313845%26_adf.ctrl-state%3Dsrwl9ihj4_4 (жүгіну күні: 01.04.2019).

2 Губайдулина М.Ш. Мисина С. ОПЕК и Россия: формат энергитического сотрудничества. Вестник КазНУ №2(58), КазНУ им. Әл-Фараби, Қазақ университеті. 2012. 83 с.

3 Сабыров Ә.С. Қазіргі кезеңдегі халықаралық теңіз құқығы және Қазақстан Республикасы // ҚазҰУ Хабаршысы, Заң сериясы. №1 (61). 2012 URL: <http://repository.enu.kz/bitstream/handle/data/10241/kazirgi-kezendegi.pdf> (жүгіну күні: 01.04.2019).

4 Semenov A. Dahl C. The Game of Kazakhstan Oil and OPEC. Is the Game Worth the Candles? // Yakutsk State University, Yakutsk, Russia. August 3, 1999 URL: <http://aix1.uottawa.ca/~asemeno2/Pdf/Additional/kaz-oila%5B1%5D.pdf> (applying date: 01.04.2019)

5 Абылгазина К. 2017 жылы мұнай өндірісі қысқарады // Atameken Business Channel ақпараттық порталы URL: <http://abctv.kz/kz/news/2017-zhyly-munaj-ondirisi-kyskarady> (жүгіну күні: 01.05.2019).